

Iberpapel

Euskal Herrian uso, Argentinan otso

Iberpapel euskal enpresak hezegune bat deuseztatu du Argentinako Entre Ríos probintzian, Caraballo erriean. Iberpapelek Hego Amerikan 19.331 hektarea lur ditu eukaliptotarako, eta hezegune horretan zortzi kilometro luzeko lubeta eraiki du. Herritarren protestaren ondoren, Entre Ríoseko Gobernuak parajea lehengo egoeran uzteko agindu dio enpresari.

URKO APAOLAZA

HEZEGUNEEN MUNDUKO EGUNA zela-eta Txingudiko paduretan Eusko Jaurlaritzak ekitaldia egin zuen otsailaren 2an ponpa handiz. Ingurumen sailburuorde Nieves Teranek harro gogorarazi zuen EAEko sei hezegune daudela *Ramsar* zerrendan. *Ramsar* munduko hezegune garrantzitsuenen zerrenda da, ia 2.000 leku daude bertan katalogatuta, eta nazioarteko babesa dute. Argentinako El Palmar erreserbako hezeguneak ere zerrenda horretan daude; hain zuzen, Iberpapel euskal enpresak erreserba horrekin muga egiten duen hezegune bat deuseztatu du.

Caraballo errioko hezegunea Entre Ríos probintziako Liebig herriaren iparraldean dago. Iberpapelek 7.000 hektarea lur ditu inguruan eta 2008. urtean eukaliptotarako erabili ez duen lur sail urrietako batean lur mugimenduak hasi zituen, lubeta handi bat eraikitzeko. Ondorioz, hondamendia eragin du 1.000 hektareako *2 de Agosto* hezegunean –Caraballo biodibertsitate handiko lekua da, milaka animalia eta landare espezieren bizitoki–, Urdaibai baino handiagoa den eremuan.

Hezeguneak funtzio garrantzitsua du, erriok hazten direnean uholde-lurra izaten baita; Gobernuo ingeniari batek egindako ikerketaren arabera, Caraballon egindako itxidurak 5 eta 16 zentimetro artean igo dezake uraren maila eta Uruguai

PASAIKO PORTUKO AGINTARITZA

Avalón zama-ontzia Pasaiako badian. 19.000 tona egur ekarri zuen Argentinatik Hernaniko Zikuñagan Iberpapelek duen lantegirako.

ibaiaren abiadura bizkortzea ekarriko du, kalte handiak eraginez.

“Produktzio intentsiborako egoiak ez direnez, zenbait pertsonak leku ez probetxagarri moduan ikusten dituzte. (...) Horregatik, askotan hezeguneak eraldatzen dira erreka eta errioei espazioa irabazteko”. Entre Ríoseko probintziako Ingurumen idazkari Fernando Rafforen hitzak dira, Hezeguneen Munduko Egunean esanak hauek ere. Orain, lubeta desegin eta Carabaloko hezegunea lehengoratzeko agindu dio Entre Ríoseko Gobernuak Iberpapelari, ingurumen baime-

nik ez duela eta Uruguai Ibaiko Tratua bortzatzen duela egotzita.

Iberpapel: euskal enpresa bat

Euskal Herrian dagoen papergintzako enpresa-talde handienetakoa da Iberpapel; burtsan kotizatzen du. 1997an sortu zen, Hernaniko Zikuñaga auzoan dagoen paper lantegia bizkar hezur hartuta –lantegi hori da taldearen produktzio zentro nagusi eta bakarra–. Iberpapelek egoitza soziala Donostian du eta Euskal Herriko enpresarietako kontrolatzen dute. Akziodunen artean, esaterako, Banco Guipuzcoano

Goian: Iberpapelek eraikitako lubetaren dimentsioak Google Earth-en ikus daitezke (gorriz markatua); aldamenear Urugai ibaia ageri da. Behean: Obraren bertatik bertako irudi bat, sortutako kalteekin.

lok sortzen dituzten onurak azpimarratu izan ditu prentsan, aldaketa klimatikoa eragozteko “karbono hobiak” direla eta “terreno antzuak” berreskuratzen dituztela esanez. Aitzitik, Hego Amerikan gero eta gehiago dira landaketa horien kontra ari diren herritar talde eta sareak. Argentinako Caraballoko hezegunearen aldeko borrokak ere talde horietan du jatorria.

“Jango ditugun arrainak izango dira kutsatzen lehenak”

Badirudi Caraballon 2008an hasi zirela nabaritzen hezegunea belarretatik garbitzeko suteen kea, baita lur mugimenduak ere. Baina 2009ko udazkena arte ez ziren lehen salaketa ozenak entzun. Entre Río-seko legebiltzarreko diputatu batek obrak zer kalte egin zituen kontrolatzeko eskatu zion bertoko gobernuari; ildo horretatik, inguruko hamarnaka gizarte taldek (arrantzale kofradiak, aurrezki kutzak, familia elkarteak, eliz-parrokiak...) eta 2.500 herritarrek gutun irekia bidali zioten Iberpapel: “Jango ditugun arrainak izango dira kutsatzen lehenak”, diote bertan.

Paper-enpresa Colon departamentuko ekologisten herri-asanbladarekin bildu zen 2009ko irailean eta obrak egiteko baimena zuela azaldu zuen. Baina ekologistek salatu zuten proiektuak ez zuela ingurumen-inpaktu azterketarik eta auzitara eramane zuten Iberpapel. Modu berean, Entre Río-seko Ingurumen sailak ikerketa abiarazi zuen obren egoera legala zein zen aztertzeko, eta 2010eko udaberrian obrak gelditze-ko agindu zion enpresari.

Herritarrek ez dakite zehazki zertarako erabili nahi duen Iberpapelek zortzi metro altuerako lubetak itxen duen eremua, baina arrosa eta soja produzitzeko izan daitekeela zabaldu

dago. Bestalde, Iberpapeleko administrazio kontseiluko presidente Iñigo Echeverria bilbotarra da.

Paperaren eskariaren jaitsierak egoera zailean utzi du Iberpapel azkeneneko urteetan, baina iaz sekulako irabaziak izan zituen -16,5 milioi euro, %250 gehiago-, besteak beste, paperaren prezioa garestitu delako eta baita energiaren sektorean inbertitu duelako ere (ikus ondoko koadroa).

Zikuñagako lantegia 1935ean sortu zen eta eskualdera diru-abe-rastasuna eramane duen enpresa motorretako bat izan da. Egun 270 langile inguru dabilta Hernaniko faktorian, lantalde osoaren %90. Langileok euren soldatak hobetzeko borrokan aritu izan dira azkenaldian eta 2010ean grebara jotzeko zorian izan ziren.

Dena den, ekonomia berrira egokitzen jakin duen enpresa da; azkenaldian modu “integratuan” funtzionatzeko neurriak hartu ditu eta

horien artean dago Hego Amerikan lurra erosteko politika. 1988tik ari da lurra erosten *eucalyptus globulus* arbola produzitzeko, eta horrekin, papera egiteko egurraren autohornikuntza tasa %30era igo nahi dute. Egun 19.331 hektarea ditu bertan, Urbasa-Andia natur parkearen adinako eremua.

Elikadura eta Nekazaritzarako Nazio Batuen Erakundearen (FAO) *Munduko Basoen Egoera 2011* azterketak dio, Hego Amerikan baso landaketek %3,2 egin dutela gora urtean azken hamarkadan, batez ere Filandiako papelera erraldoiek bultzatuta. Euskadiko Paperaren Clusterreko gerente Iñaki Ugartek baso artifizia-

Iberpapel 1988tik ari da lurra basotarako erosten Hego Amerikan; autohornikuntza maila %30era igo nahi du modu horretan

Elektrizitatea, paper fabriken negozio berria

Peak Oil-a jo dugula erakusten duten zantzuak garbiago ageri zaizkigun honetan –arabiar herrialdeetako errebolta testigu–, beste energi-iturriek gero eta balio handiagoa dute. Horrela uler liteke “berriztagarri” deitu energiak sortzeko azken urteetako *booma*, edota hondakinak erregai moduan erabiltzeko planak. Paper fabrikek aukera ezin hobea ikusi dute energiaren sektorean. Paperaren krisiari aurre egiteko, kogenerazioaren bidez elektrizitatea sortzeko karrerari ekin diote.

Iberpapelek 40 milioi euroko inbertsioa egin du 2008an Hernanin duen paper fabrika handitzeko. 50 MW-ko potentzia sortzen duen gas kogenerazio planta eraiki du enpresak, erregai fosiletatik energia elektrikoa eta energia termikoa aldi berean lortuz. Iberpapel, lbedrolari elektrizitatea erostetik, hura saltzera igaro da urte batetik bestera eta energia elektrikitik eratorritako negozio zifrak %227ko iguera izan du enpresarentzat. Horrela, 2007an elektrizitatearen salmentatik 3 milioi

Hernaniko Papelera de Zicuñaga S.A., Iberpapel taldearen filial nagusia.

euro lortu zituen Iberpapelek, 2008an aldiz, 10 milioi euro baino gehiago. 2009an, gas kogenerazio planta urte osoan martxan aritu zen lehen urtean, 35 milioi euro lortu zituzten elektrizitatea salduz, negozio zifraren %20a, eta enpresak galerak ez izatea ahalbidetu zuen horrek, paperaren salmentan beherakada itzela izan zutelako.

Nafarroako Allo herriko Georgia Pacific paper lantegiak ere –*Colhogar* marka ezaguna merkaturatzen duen enpresa– inbertsio oso handia egin du 15 MW-ko kogenerazio planta eraikitzeko. Bestalde, Durangoko Smurfit Kappa Nervión-ek biomasa tratatzeko zentrala irekiko du, modu horretan elektrizitate sorkuntza %40 igo nahi du Durangoko papelerak, eta horretarako, 20 milioi euroko inbertsioa egin du.

Energiaren Euskal Erakundearen arabera, Euskal Autonomia Erkidegoko industrian kogenerazio bidez instalaturik dagoen elektrizitate potentziaren %31 paper lantegiei zegokien 2008an.

da zenbait forotan. 2007an Entre Ríos-en onartutako Egurraren Legeak zailtasunak ekarri dizkie enborrak esportatu nahi dituzten enpresei. Ondorioz, jabetzan dituzten lurri etekina ateratzeko beste bide batzuk bilatzen hasi direla dirudi.

Horrelako “desertu berdeak” erruz fumigatu izan dira eta ingurua kutsatzeko arriskua handia dela uste dute herritarrek. Prezeski, Hacha&Tiza talde ekologista argentinarrek ARGIAri azaldu dionez, Iberpapelentzat fumigazioak egiten ari zen langile batek zauri larriak izan ditu gorputz osoan pozoiaren ondorioz.

Fumigazioak eta basolanak egiteko hirugarren enpresak azpikontratzen dituzte normalean. Berrikit, Iberpapel, kontratazio ilegaleko eskandalu batean nahasirik agertu da medioetan. Argentinako lan ikuskaritzako erakunde batek jorنالari ugari aurkitu ditu enpresaren terrenoetan oso modu prekarioan lanean, eta kontuak eskatu dizkio Espainiako administrazioari. Iberpapelek, ukatu egin du langile horiek beretzako lanean ari zirenik, eta lur horiek beste enpresa bati utzi zizkiola azaldu du.

Carballoko sententzia aitzindaria izan da eta Argentinako beste kasu batzuetan ere agindu bera ematen hasi dira jada

Lubeta ez dute eraitsi oraindik

Carballoko lubeta eraisteko Erresoluzioa (187/10 zk.) 2010eko irailaren 23an eman zuen Entre Ríos-eko Gobernuak. 90 eguneko epea ematen dio enpresari obra eraisteko eta 180 eguneko hezegunea lehenengo egoeran uzteko. Inoiz ez zuen Argentinako administrazio batek hain neurri zorrotzik hartu horrelako obren inguruan. Carballoko kasua, lubetak eraiki dituzten beste kasu batzuetan ere eraisteko aginduak emateko aurrekaria izan da, Corrientes probintziak esaterako.

Dena den, enpresak errekurtsioa jarri dio Gobernuaren ordenari eta orain Estatuko fiskaltzak erabaki beharko du. Hilabeteotan Iberpapelek Carballoko obrek in jarraitu du, hala ikusi ahal izan zuen 2010eko abenduan Entre Ríos-eko Ingurumen sailak, kaltetutako

gunean egindako inspektzio batean. Hacha&Tiza taldearen esanetan gobernuko funtzionariak joan ziren egun berean salaketak izan ziren hezegunean lanean ari zirelako: “Ez da ezer egin, negozioekin jarraitu besterik ez” diote.

Egoera hori Blanca Osuna senadoreak ere salatu du duela gutxi Nazioko Senatuan, Argentinako organo gorenean: “Ezin zaio entzungor egin Colon eta inguruko elkarte protektionisten aldarrikapenari, Estatuak eraispena berrestea” dio Osunak Senatuan aurkeztutako proiektuan. Izan ere, azkenaldian, berriz ere altxa dira Iberpapelen obraren kontrako ahotsak, bai Liebigen eta baita Carballo inguruan dauden beste herrietan ere.

Eusko Jaurlaritzak eta Europar Batasunak Iberpapel saritu zuten 2010ean ingurumenaren kudeaketan egiten duen lanagatik. Argentinako gertakiaz, ordea, ez da informaziorik zabaldu. Astekari hau Iberpapelekin komunikazio zerbitzuekin harremanetan izan da, enpresaren iritzia zein den jakiteko. Azaldu dute Iberpapelek ez duela “ezer esateko” kasu honen inguruan. ■